

Trondheimsfjord

Et nordisk dykkereventyr ned i dybet

Tekst og fotos: Steffen Schmitt

Gorgonien *Paragorgia arborea* med medusastjerner *Gorgonocephalus caputmedusa*, Verrasundet (ovenfor); Sneklædte bjergtoppe i Dovrefjell i strålende solskin på bilturen gennem Norge (øverst til højre)

Mere end tyve år efter at en samtale med en norsk dykkerven først gav ham ideen, begav den tyske tekniske dykker og undervandsfotograf Steffen Schmitt sig nordpå for at udforske de mystiske dybder i Trondheimsfjorden i Norge.

Det var sent på aftenen, da jeg kørte om bord på færgen i Frederikshavn, Danmark. Motorernes brummen og den salte brise signalerede starten på en længe ventet ekspedition.

Mens færgen gled mod Göteborg i Sverige, sank jeg ned i min lænestol, og mine tanker vendte tilbage til en samtale med en norsk dykkerven for over to årtier siden. Hans fortællinger om fjordene havde vakt en drøm – og nu var jeg på jagt efter den.

Klokken 2 om natten nåede jeg Göteborg, men rejsen var langt fra slut. Der ventede mig endnu ti timers kørsel. En pludselig krydsning af hjorte på vejen nord for byen mindede mig om, at naturen herskede her – og at søvn var påkrævet.

Udhvilet fortsatte jeg gennem Sveriges endeløse skove og

krydsede grænsen til Norge, hvor snedækkede bjergtoppe mødte mig under en strålende sol. Jeg mødtes med mine to ledsagere, medeventyrere fra Hamborg, og sammen begav vi os mod den legendariske Trondheimsfjord.

Hvor bjergene møder havet

Trondheimsfjorden strækker sig over 130 km ind i landet fra Norskehavet og er et mesterværk

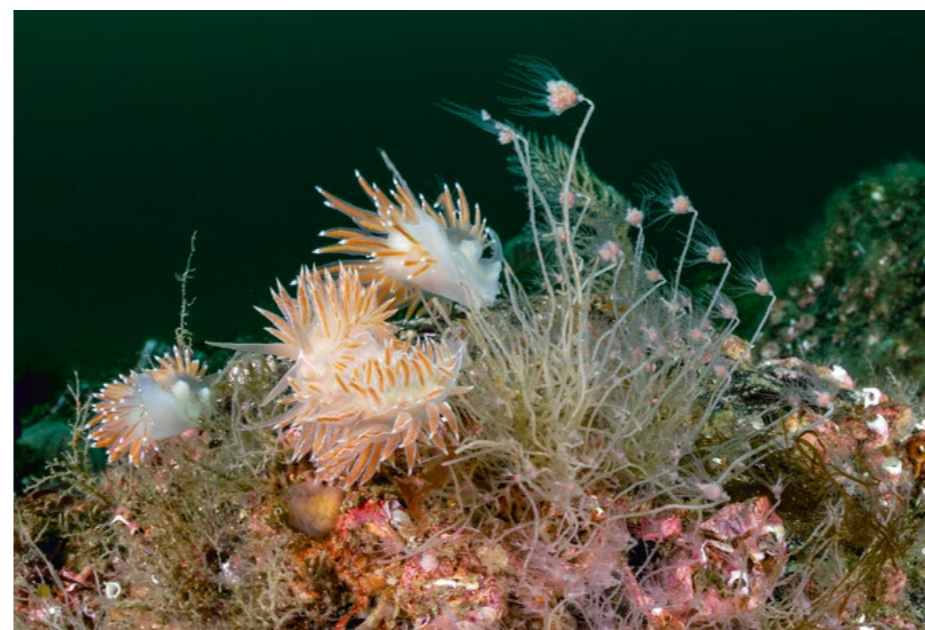

Hule-slangestjernen *Ophiopholis aculeata* på gorgonien *Paramuricea placomus* (ovenfor), Verrasundet; Medusastjernen *Gorgonocephalus caputmedusa* på gorgonie, Skarnsundet (fjorrig side)

Fra venstre: Seacam grejet ligger klar på stranden nær Hindrum Båthavn ved solnedgang over Trondheimsfjorden; Troldkrabben *Lithodes maja* med stort søpindsvin *Echinus esculentus*, Trondheimsfjord.

Fra venstre: Nøgensneglen *Limacia clavigera*, Trondheimsfjord; Aeolid nøgensnegl på hydroider, Trondheimsfjord; Havedderkoppen *Nymphon gracile*, Vangshylla; Amfipoden *Iphimedia obesa*, Skarnsundet

Fra venstre: Aeolid nøgensneglen *Fjordia browni*, Skarnsundet; Aeolid nøgensnegle, *Fjordia lineata* og *Fjordia browni*, med koloni af rørpolyp, *Tubularia indivisa*, Trondheimsfjord; Skeletkrebsen *Pseudoprotella phasma* på fin fjerpolyp [*Kirchenpaueria pinnata*], Trondheimsfjord

skabt af gamle gletsjere. Tårnhøje klipper, spredte klippeøer og skjulte bugter hvisker historier om fortidens istider. Nogle steder falder fjorden til over 600 meter – en afgrund fyldt med hemmeligheder. Men vi var ikke på jagt efter dybde. Vi

var på jagt efter liv.

Udstyret med JJ-rebreathers og de fornødne gasser var vi fuldstændig selvforsynende. Ingen dykkercentre, ingen guider – kun os, vores udstyr og den åbne vej i vores autocamper.

Dette var rebreather-dykning, når det er bedst: frihed, stilhed og fordybelse.

Tangskoven i Garten

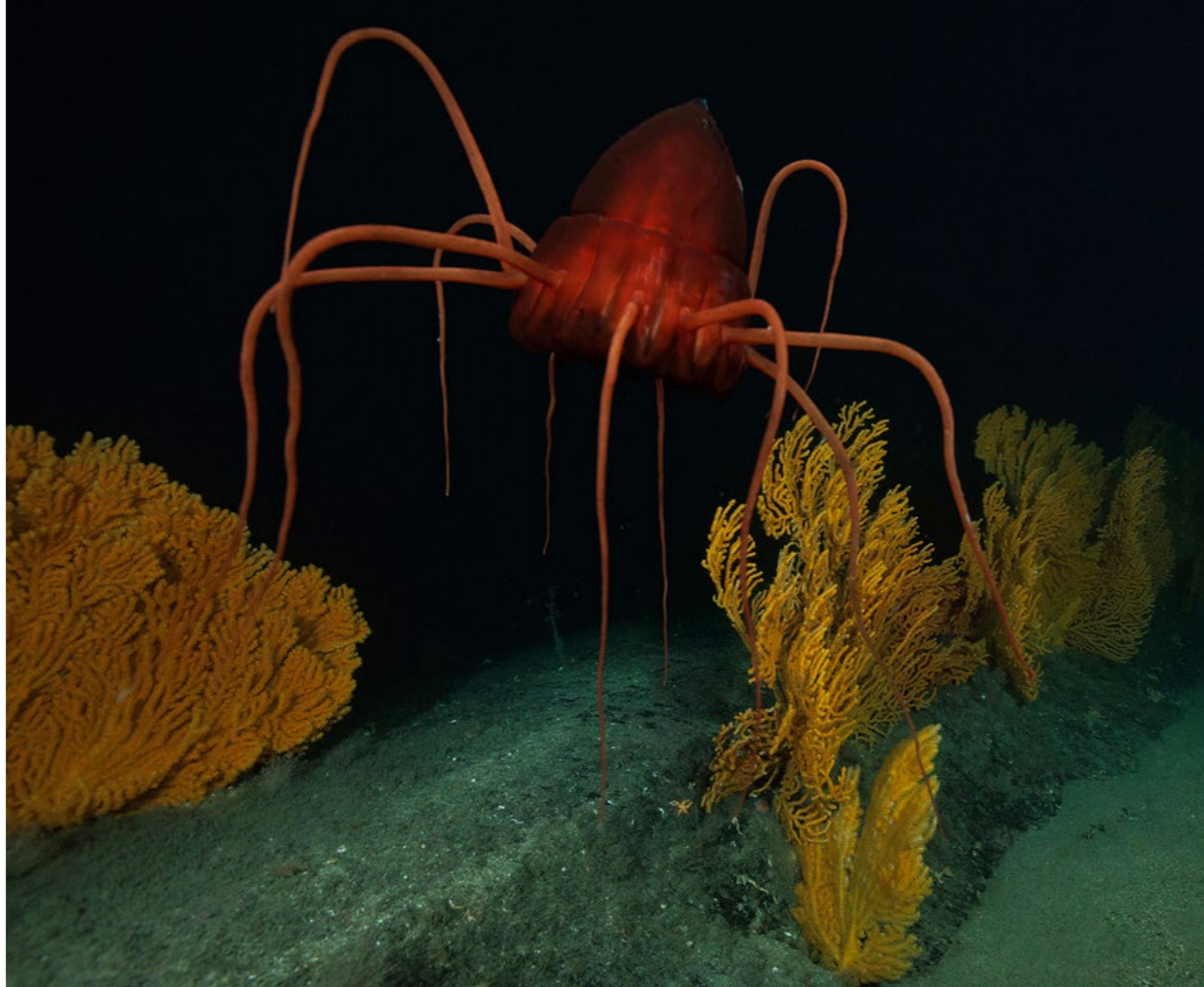
Vores første dyk var ud for Garten Island, hvor fjorden møder havet. Det var

begyndelsen af maj, og tangskoven var ved at vågne. Sollyset trængte ned gennem vandet og oplyste en frodig undervandsjungle. I 30 meters dybde fandt vi spredte klippeformationer, der summede af nudibrancher – små, farvestrålende

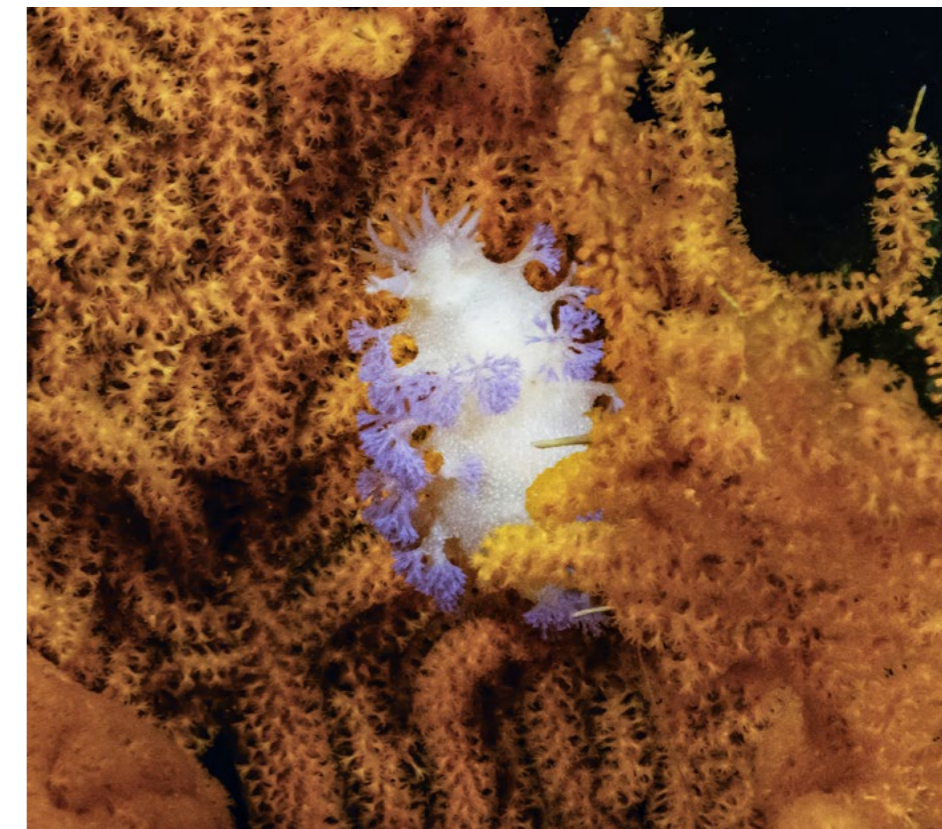
havsnegle, der kunne måle sig med tropiske rev i farve og mangfoldighed.

Stenkrabber kravlede mellem klipperne, grundfisk susede gennem sandet, og flyndere lå på lur. Det var et dyk, der var anbefalet af lokale

Goplen *Periphylla periphylla* med gorgonien *Paramuricea placomus*, Vangshylla (til højre); Dykker med gorgonierne *Paragorgia arborea* og *Primnoa resedaeformis*, Skarnsundet (yderst til højre)

Fra venstre: Goplen *Periphylla periphylla*, Trongsundet; Goplen *Periphylla periphylla* med gorgonien *Paramuricea placomus*, Vangshylla; Goplelus [hyperiid amfipoder] på goplen *Periphylla periphylla*, Trongsundet; Nøgensneglen *Tritonia griegi* på gorgonien *Paramuricea placomus*, Verrasundet (herunder)

”nudibranch-nørd” – og de tog ikke fejl. Biodiversiteten her var forbløffende.

Tilbage på land spiste vi friskgrillede kam-muslinger og drak kold øl, mens vi kiggede ud over fjorden, hvor bjergene rødmede i aftenlyset.

Ind i fjordens årer: Verrasundet og Skarnsundet

De næste par dage førte os dybere ind i fjordens smalle arme – Verrasundet og

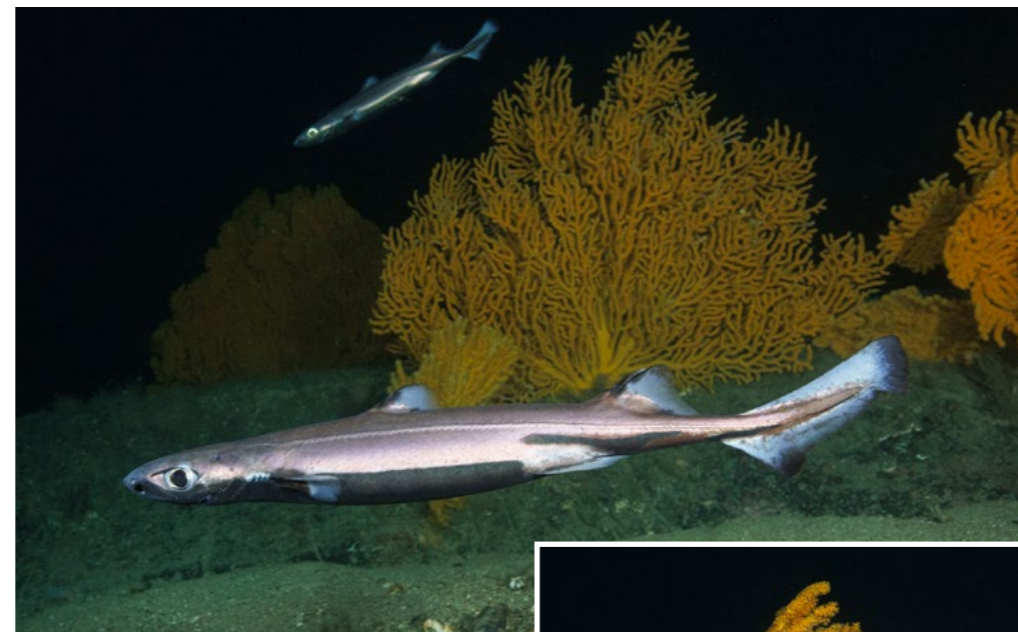
Skarnsundet – hvor tidevandet herskede med overraskende kraft. Her var planlægning alt. En fejlregning af strømforholdene kunne efterlade os strandet, da stejle kystlinjer adskilte de få tilgængelige bugter.

Men disse strømme var også livgivende. De bragte næringsstoffer og ilt og forvandlede disse farvande til et paradys for dyr, der normalt findes i det dybe hav.

Vi dykkede ned gennem et grumset, iskoldt

overfladelag – kun 3 °C – der blev fodret af smeltevand fra gletsjere. Under fem meter blev vandet klart og fik en surrealistisk grøn skumring. Sigtbarheden blev bedre og afslørede sorte klippevægge, der styrtede ned i dybet.

Pludselig drev kronemaneter (*Periphylla periphylla*) forbi som lysende UFO'er. Disse dybhavsvandrere, der findes i dybder på op til 7.000 m, var her og svømmede ved siden af os i dagslys.

I 40 meters dybde opdagede vi skove af gul-orange gorgonier (*Paramuricea placomus*), hvis tentakler dansede i strømmen. Rejer og krebsdyr gemte sig blandt koralgrenene. Så kom et lilla glimt – *Tritonia griegi*, en 10 cm lang nøgensnegle, der hvilede som en levende ædelsten på sin værtsgorgonia.

Men ikke alt var uberørt. Nogle gorgonier var viklet ind i efterladte fiskeliner – en tankevækkende påmindelse om menneskets indvirkning. Lokale dykkere arbejder utrætteligt for at rense disse steder for tabt fiskeudstyr, men uden større støtte er dette skrøbelige paradys stadig i fare.

Mysterier ved solnedgang: Hajer og havmus

Da mørket faldt på, afslørede fjorden sine natlige vidundere. Vores lamper fangede grønne glimt

– *Chimaera monstrosa*, eller havmus, der kom op fra dybet for at jage. Disse spøgelsesagtige bruskfisk, der kan blive op til en meter lange, gled lydløst over sandet.

Derefter nattenes stjerner: sorthajer (*Etmopterus spinax*). Disse lanternehajer skinne med bioluminescerende organer, der glødede blågrønt under deres maver. De var sky og undvigende og forsvandt i mørket ved det mindste lys.

Slimål, havets rengøringshold, gled gennem siltet og spiste kasseret fiskeaffald. Det var en uforglemmelig, fascinerende verden – en verden, som kun få nogensinde får at se.

Drømmedykket: Tauterryggen

Under en pause på overfladen nævnte jeg et koldt-vandskorallrev, jeg havde hørt om for år tilbage – Tauterryggen, skjult under fjorden. Mine venner fik

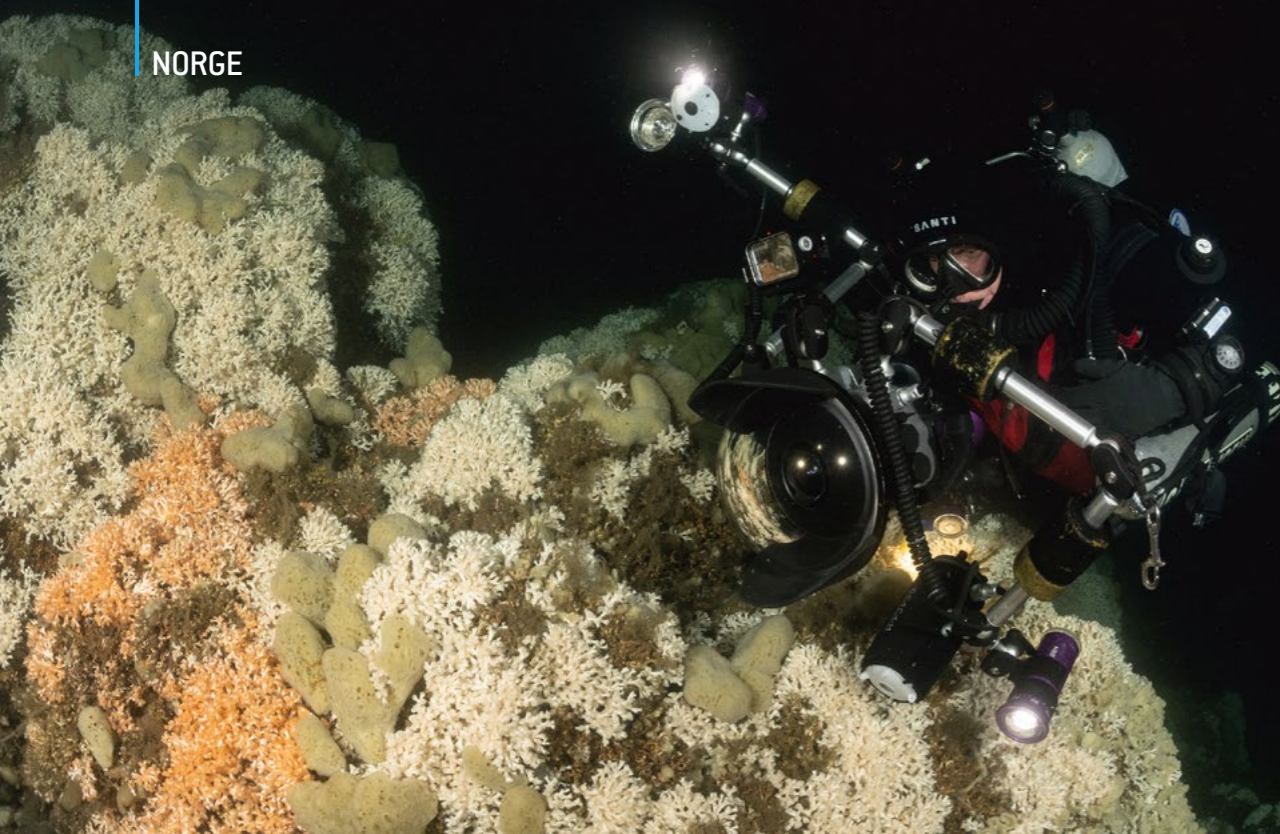
1. række, fra venstre mod højre: En dejlig bugt på den lille ø Garten ved munden af Trondheimsfjorden; Havmusen *Chimaera monstrosa*, Trondheimsfjord.

2. række, fra venstre mod højre: Ringhajer *Galeus melastomus*, Trondheimsfjord; Sorthajer *Etmopterus spinax* med gorgonianen *Paramuricea placomus*, Vangshylla.

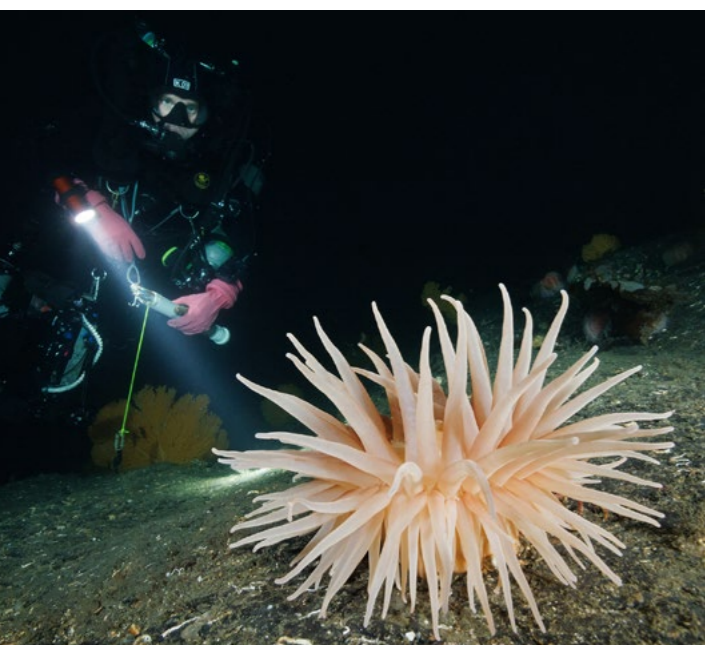
3. række, fra venstre mod højre: Sorthajer *Etmopterus spinax* med gorgonien *Paramuricea placomus*, Vangshylla; Dykker med havmusen *Chimaera monstrosa*, Trondheimsfjord.

Undersiden af sorthajer *Etmopterus spinax*, Trondheimsfjord (nederst til højre). Sorthajer bliver op til 60 cm lange og ses typisk på nattdyk. De søger ellers efter bytte på blød bund mellem 200 og 900 m dybde.

Fra venstre: Dykker med stenkoraler øjekoral *Lophelia pertusa* med havsvampe (*Mycale lingua*), Tauterrygge; Stenkoraler øjekoral *Lophelia pertusa* med havsvampe (*Phakellia robusta* og *Mycale lingua*) og fin fjerpolyper (*Tubularia indivisa*), Tauterryggen. 2. række, fra venstre mod højre: Brændende søanemone *Bolocera tuediae*, Skarnsundet; En dykker er på vej op fra et dyk ved Garten Island; Stenkoralerne øjekoral *Lophelia pertusa* med lille rød fisk *Sebastes viviparus*, Tauterryggen; Sjøtre *Paragorgia arborea* og øjekoralen *Lophelia pertusa* med havsvampe (*Mycale lingua*), Tauterryggen. Havmusen *Chimaera monstrosa*, Trondheimsfjord (nederst til venstre).

lys i øjnene. Næste morgen grinede en af dem og sagde: "Jeg har båden og besætningen."

Det var et lykketræf. Vejret, tidevandet og logistikken passede perfekt sammen. Vi satte sejl med to både og en gruppe nysgerrige fisketurister, som vi havde briefet aftenen før.

Vi kastede en shotline – da man ikke må ankre på dette sarte rev. Da vi dykkede ned, forsvandt det brune overfladelag, og i 20 meters dybde dukkede revet op som et spøgelsesagtigt syn. Hvide stenkoraler som øjekoral (*Lophelia pertusa*) dækkede 100 kvadratmeter og dannede en levende skulpturhave.

I modsætning til tropiske koraller spiser

disse koldtvalsarter aktivt og opbygger langsomt voksende økosystemer, der har eksisteret i tusinder af år. Rødfisk og havmus patruljerede revet, og vi flød i ærefrygt og var tilbageholdende med at forlade stedet.

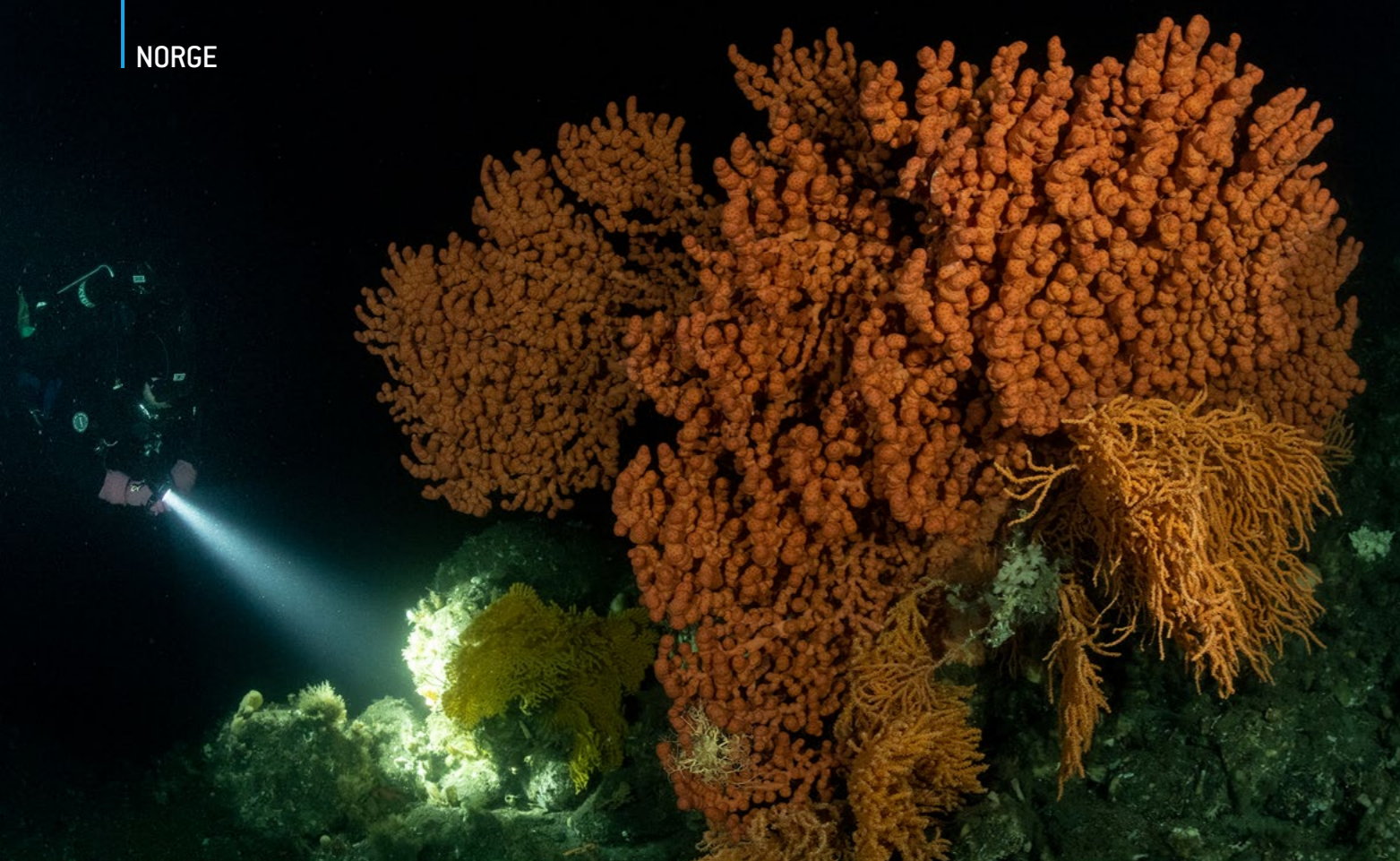
Men overfladen havde ændret sig. En storm var rullet ind med bølger på op til 1,5 meter, og det blev en våd og vild udfordring at komme tilbage om bord på bådene. Gennemvåde og opstemte vendte vi tilbage til havnen med hjertet fuldt.

Refleksioner under overfladen

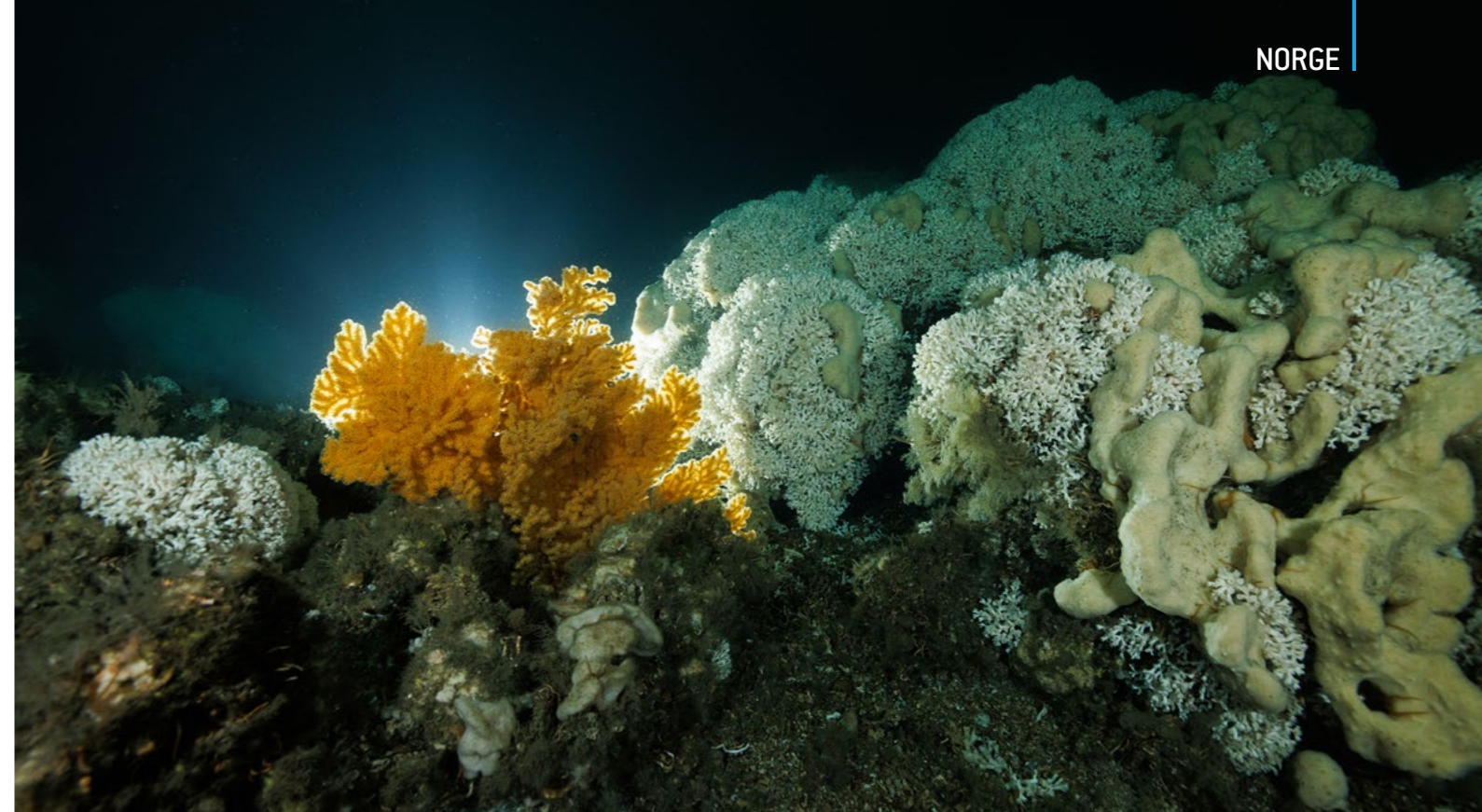
Sent om aftenen genoplevede vi dykket, revet

og dyrene. Fjorden havde givet os mere, end vi havde forestillet os – eventyr, skønhed og et glimt af en verden, som kun få nogensinde ser. Og da vi planlagde vores næste besøg, var én ting klart: Trondheimsfjorden var ikke bare en destination – den var en åbenbaring.

Steffen Schmitt er en tysk teknisk dykker, forfatter og undervands- og naturfotograf, der har dykket i over 35 år og dokumenteret fjerne undervandsdestinationer rundt om i verden, med særlig interesse for Østersøen. For mere information, besøg: steffenschmitt.com.

Stor gorgonie, *Paragorgia arborea*, med mindre gorgonianen *Primnoa resedaeformis*, Skarnsundet (ovenfor); Gorgonien *Paramuricea placomus* med stenkoraler øjekoralen *Lophelia pertusa* og havsvampe *Mycale lingua*, Tauterryggen (øverst til højre); Gorgonien *Paramuricea placomus* med medusastjernen *Gorgonocephalus caput-medusa*, Verrasundet (nedenfor); Panoramaudsigt over Trondheimsfjorden fra Gartenøen (til højre).

FAKTA OM DYBHAVSKORALLER

Der findes flere arter af koldt- vandsskoraller, som alle tilhører stammen Cnidaria. De er tæt beslægtede med søanemoner og lever fastsiddende på samme måde som søanemoner, hvor de fanger bytte med deres brændende tentakler, når de spiser.

Mange koldt vandsskoraller er vidt udbredt og findes i mange af verdenshavene. De findes normalt under den fotiske zone, mellem 200 og 400 meter, men den laveste, der hidtil er fundet,

var på 40 meter, og den dybeste på godt over 1.000 meter.

Koldt vandsskorallerev tager lang tid at udvikle, normalt hundreder af år. For de største rev kan det tage tusinder af år. Man mener, at flere rev på Sula-ryggen i Norge udviklede sig for omkring 10.000 år siden, ved slutningen af den sidste istid. Da dybt hav er et miljø med lav energi, er det gunstigt for langsomt voksende koraller. Faktisk indikerer tilstedeværelsen af et rev et stabilt miljø med få forstyrrelser.

Det nordøstlige Atlanterhav er det sted, hvor størstedelen af koldt vandsskorallerev er fundet, med *Lophelia* som den dominerende slægt. Stenkorallen *Lophelia pertusa* findes i dybe og mørke farvande. Dens koralkolonier dannes af tusinder af polyp- per, og disse kan udvikle sig til store revstrukturer, der giver husly til mange andre dyr. Dermed bliver disse koldt vandsskorallerev lokale hotspots for biodiversitet.

KILDE: LOPHELIA.ORG, CORALFORM.ORG